

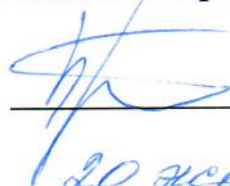
ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Експертної комісії

Українського інституту національної пам'яті

з питань визначення належності об'єктів

до символіки російської імперської політики

Віктор БРЕХУНЕНКО

20 жовтня 2025 р.

Фаховий висновок

щодо неналежності об'єктів (географічних об'єктів, назв юридичних осіб та об'єктів права власності, пам'ятників та пам'ятних знаків), присвячених радянському інженерові, вченому у галузі ракетно-космічної техніки Глушку Валентинові Петровичу (1908–1989), до символіки російської імперської політики

Нормативно-правова підстава експертизи: частина 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» № 3005-IX від 21 березня 2023 р. із змінами, внесеними Законом № 3097-IX від 03.05.2023 р.; підпункт 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті»; Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», затверджене Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 № 399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами,

внесеними згідно з Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України № 429 від 15.08.2023 № 429, Наказ Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики».

Визначення термінів у розумінні статті 2 Закону:

російська імперська політика (російська колоніальна політика) – система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

пропаганда російської імперської політики – публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

русифікація – складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

українофобія – дискримінаційні дії, публічно висловлені заклики, у тому числі в медіа, у літературних та мистецьких творах, що заперечують суб'єктність Української держави, української нації, боротьбу проти підкорення, експлуатації, асиміляції Українського народу, а також правомірність захисту політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитку української національної державності, науки, культури, зневажають питомі етнокультурні ознаки українців, ігнорують українську мову та культуру;

символіка російської імперської політики – символіка, що включає, у тому числі,

в) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені особам, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних

організаціях, партіях, збройних формуваннях зокрема Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російською імперією, Російською республікою, Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів;

г) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені особам, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури);

г) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені подіям, пов'язаним із здійсненням російської імперської політики (крім зображень, пам'ятників та пам'ятних знаків, пов'язаних з опором і вигнанням нацистських окупантів з України, із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури);

д) зображення гасел, цитат осіб, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російською імперією, Російською республікою, Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською

Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики, публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень гасел, цитат, пов'язаних із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівників радянських органів державної безпеки всіх рівнів;

е) зображення, написи, пов'язані із глорифікацією і виправданням російської імперської політики;

є) назви областей, районів, населених пунктів, районів у містах, скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів, інших об'єктів топонімії населених пунктів, підприємств, установ, організацій на території України, яким присвоєні імена або псевдоніми осіб, які відповідають критеріям, встановленим підпунктами «в» і «г» цього пункту, назви подій, пов'язаних із реалізацією російської імперської політики, назви російських міст та інших географічних, історичних та культурних об'єктів Російської Федерації, що не пов'язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації.

Предмет експертизи: відповідність об'єктів (географічних об'єктів, назв юридичних осіб та об'єктів права власності, пам'ятників та пам'ятних знаків), присвячених радянському інженерові, вченому у галузі ракетно-космічної техніки **Глушку Валентинові Петровичу (1908–1989)**, вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії».

Глушко Валентин Петрович (1908–1989) – видатний радянський інженер українського походження, вчений у галузі ракетно-космічної техніки, фундатор радянського рідинного ракетного двигунобудування, академік АН УРСР (1958) та АН СРСР (1958), дійсний член Міжнародної академії аеронавтики; лауреат Ленінської премії, двічі лауреат Державної премії СРСР, двічі Герой Соціалістичної Праці.

Глушко В. П. народився в Одесі у 1908 р. У 1919-1924 рр. навчався у профтехшколі. На початку 1920-х років зацікавився астрономічними спостереженнями, був керівником гуртка молодих дослідників світу. У 1924 р. Валентин Глушко підготував працю «Проблема експлуатації планет», згодом опублікував кілька науково-популярних статей, присвячених

космічним польотам, зокрема, «Завоювання Землею Місяця» (1924), «Станція поза Землею» (1926).

Після завершення школи у 1925 р. поїхав на навчання до Ленінградського державного університету (перший курс навчався вільним слухачем); 1926 року В. Глушка зараховано на другий курс фізичного відділення фізико-математичного факультету університету. Темою дипломної роботи В. Глушка став проєкт міжпланетного корабля «Геліоракетоплан» з електричним ракетним двигуном (ЕРД). У квітні 1929 р. частину дослідження, присвячену електричному ракетному двигуну, В. Глушко передав до Комітету у справах винахідництва. Ідеями дослідника зацікавились військові: після закінчення ЛДУ, у травні 1929 р. В. Глушко став працювати в Газодинамічній лабораторії (ГДЛ), де виготовив експериментальні зразки ЕРД і став розробляти рідинні ракетні двигуни (РРД). У ГДЛ В. Глушко створив перший радянський РРД ОРМ-1, згодом низку інших двигунів серії ОРМ, де застосовувалася пара азотна кислота – гас.

З 1934 р. працює в Москві в Ракетному НДІ, створеному шляхом об'єднання ГДЛ та московської Групи вивчення реактивного руху; тут розробив РРД ОРМ-65 для ракетоплана РП-318 і крилатої ракети 212 конструкції С. П. Корольова.

У 1938 р. був засуджений до 8 років за «шкідництво» (реабілітований 1956 року). За рік В. Глушка призначено головним конструктором закритого ОКБ-16 НКВС (т. зв. «шараги»), де він розробляє ракетні прискорювачі для літаків. У липні 1944 р. 35 ув'язнених з ОКБ-16, зокрема й В. Глушка та С. Корольова, було звільнено і вони отримали завдання створювати бойові ракети. У 1945 р. у складі групи радянських спеціалістів вивчав у Німеччині ракети Фау-2 та обладнання для їх виробництва; відтворена ОКБ С. Корольова ракета злетіла 18 жовтня 1947 р. з полігону Капустин Яр, а наступного року – балістична ракета С. Корольова Р-1 з двигуном В. Глушка РД-100. Розробив згодом двигуни РД-101 (для Р-2) та РД-103М (для Р-5 та Р-5М). У 1957 р. почалися випробування двигунів РД-107 та РД-108 та ракети Р-7, яка стала основою багатьох космічних ракет-носіїв. Для бойових ракет Конструкторське бюро В. Глушка у 1957 р. розробило двигуни, де застосовувалися компоненти з високою температурою кипіння.

1953 року В. Глушка обрано членом-кореспондентом АН СРСР; 1957 року йому присуджено ступінь доктора технічних наук, а в 1958 р. обрано дійсним членом Академії наук СРСР. В. Глушко очолював Наукову раду з проблеми «Рідинне паливо» при Президії АН СРСР, був головним

редактором енциклопедії «Космонавтика», відповідальним редактором довідника «Термодинамічні і теплофізичні властивості продуктів згорання».

22 травня 1974 р. В. Глушка призначено директором і генеральним конструктором НПО «Енергія» (що об'єднало ОКБ С. Корольова, ОКБ В. Глушка та деякі інші підприємства). В. Глушко – генеральний конструктор багаторазового ракетно-космічного комплексу «Енергія – Буран», очолював роботи із вдосконалення пілотованих космічних кораблів «Союз», вантажного корабля «Прогрес», орбітальних станцій «Салют», створення орбітальної станції «Мир».

1987 року В. Глушко ініціював створення Музею авіації та космонавтики у м. Полтаві.

11 квітня 2003 року Поштою України випущено марку «Валентин Глушко (1908–1989). Проект рідинного реактивного двигуна».

25 липня 2018 року Національним банком України до 110-річчя з дня народження видатного інженера, одного з піонерів ракетно-космічної техніки та творців багаторазової ракетно-космічної системи «Енергія — Буран», академіка АН УРСР В. Глушка введено в обіг ювілейну монету «Валентин Глушко» номіналом 2 гривні (з серії «Видатні особистості України»).

Валентин Глушко не обіймав керівних посад в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, не сприяв реалізації російської імперської політики, не підтримував, не глорифікував, не виправдовував російську імперську політику, не закликав до русифікації чи українофобії, натомість його діяльність була пов'язана виключно з розвитком науки.

З огляду на викладене вище **об'єкти (географічні об'єкти, назви юридичних осіб та об'єктів права власності, пам'ятники та пам'ятні знаки), присвячені радянському інженерові, вченому у галузі ракетно-космічної техніки Глушку Валентинові Петровичу (1908–1989), не містять обмежень, установлених Законом України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів», а отже, не належать до символіки російської імперської політики.**

Члени Експертної комісії Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики:

БРЕХУНЕНКО Віктор Анатолійович

ВЕРБИЧ Святослав Олексійович

ГРЕЧИЛО Андрій Богданович

СКРИПНИК Анатолій Юрійович

СОКИРКО Олексій Григорович